

Projekt z dnia 10 stycznia 2011 r.

**Projekt założeń
projektu ustawy o zmianie ustawy
o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach**

I. WPROWADZENIE

1. Aktualny stan stosunków społecznych oraz aktualny stan prawny w dziedzinie postępowania z dokumentacją, w tym materiałami archiwalnymi.

Projekt założeń powstał jako odpowiedź na zaobserwowane w toku bieżących prac, wykonywanych przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, nadzorowanego przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, problemy związane z zarządzaniem dokumentacją, w tym materiałami archiwalnymi, przede wszystkim w organach państwowych i państwowych jednostkach organizacyjnych, w organach jednostek samorządu terytorialnego i samorządowych jednostkach organizacyjnych, zwanych dalej „podmiotami”. Problemy te sygnalizowane były także przez archiwa państwowe, sprawujące bezpośredni nadzór nad postępowaniem z dokumentacją w tych podmiotach.

Obowiązująca ustawa z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz. U. z 2006 r. Nr 97, poz. 673, z późn. zm. – dalej „u.n.z.a”), nowelizowana wielokrotnie od czasu jej uchwalenia, nie odpowiada na wszystkie szybko rodzące się nowe wyzwania i problemy. Mają one swoje źródło przede wszystkim w zmianach technologicznych w zakresie powstawania i gromadzenia dokumentacji (dokument elektroniczny), a szczególnie prowadzenia spraw urzędowych w ramach systemów teleinformatycznych do elektronicznego zarządzania dokumentacją. W tym zakresie podstawą regulacji są przepisy art. 5 i 6 u.n.z.a. Zgodnie z tymi przepisami, a zwłaszcza regulacjami zawartymi w akcie wykonawczym, wydanym na podstawie art. 5 ust. 2 u.n.z.a, podmioty obowiązane są do klasyfikowania i kwalifikowania powstającej i narastającej w nich dokumentacji bez względu na jej postać (papierowa, elektroniczna, itp.). Oznacza to, że – pomimo, iż dany podmiot wdrożył u siebie system elektronicznego zarządzania dokumentacją i digitalizuje na bieżąco otrzymywaną w postaci papierowej dokumentację – to i tak musi równolegle wykonywać te same czynności kancelaryjne

w stosunku do dokumentacji w postaci papierowej. Przepisy aktu wykonawczego z art. 5 ust. 2 u.n.z.a przewidują bowiem obowiązek porządkowania dokumentacji w postaci papierowej wyłącznie w układzie według spraw i teczek rzeczowych. Problemy te sygnalizowane były przez wielu przedstawicieli administracji samorządowej, szczególnie tych zaangażowanych w prace nad projektem nowego rozporządzenia Prezesa Rady Ministrów, przewidzianego w art. 6 ust. 2b-2c u.n.z.a (przepisy te wejdą w życie 1 stycznia 2011 r.). Konieczność zmiany aktu wykonawczego wynikającego z art. 5 ust. 2 u.n.z.a jest więc oczywista, przy czym napotyka barierę w sprzecznej z Konstytucją RP konstrukcji upoważnienia, tj. braku wytycznych do aktu wykonawczego, jak i przeniesieniu do rozporządzenia zasad, które powinny być określone w ustawie.

W ramach kontaktów między archiwami państwowymi a organami jednostek samorządu terytorialnego pojawiła się też kwestia braku podstaw prawnych do wprowadzania w jednostkach podległych lub nadzorowanych przez te organy przepisów regulujących sferę kancelaryjną oraz kwestie organizacji i funkcjonowania archiwów tych jednostek. W ten sposób kierownik każdej takiej jednostki podległej (np. szkoły, przedszkola, centra kultury) musi samodzielnie wprowadzać u siebie regulacje w tym zakresie, choć możliwe byłoby opracowanie wspólnych przepisów dla tego samego rodzaju instytucji.

Kolejną kwestią, która wynika z analizy obecnego stanu stosunków społecznych i stanu prawnego, jest problem powstawania nowych form organizacyjnych, w wyniku wdrażania nowych systemów organizacji i zarządzania, jak i w toku procesu komercjalizacji państwowych jednostek organizacyjnych o wielopoziomowej strukturze organizacyjnej. Podmioty te wytwarzają materiały archiwalne, wchodzące do państwowego zasobu archiwalnego, i pozostają w sferze oddziaływania archiwów państwowych. Jednakże ich wielopoziomowa struktura organizacyjna wywołuje trudności natury organizacyjnej i prawnej w zakresie obsługi narastającej dokumentacji zarówno po stronie tych podmiotów, jak i archiwów państwowych. Trudności sprawia zwłaszcza interpretacja pojęcia jednostki organizacyjnej

w kontekście przepisu art. 33 ust. 1 u.n.z.a. Widać to szczególnie w procedurze przekazywania materiałów archiwalnych do archiwów państwowych, czy wyrażania zgody na zniszczenie dokumentacji nieprzydatnej, ale także sprawowania bieżącej kontroli nad postępowaniem z dokumentacją. Za każdym razem odpowiedzialnym za realizację tych czynności jest kierownik jednostki organizacyjnej. Jeżeli więc potraktuje się tę definicję zawężająco, to może to doprowadzić do niewydolności samych podmiotów w zakresie obsługi własnej dokumentacji rozproszonej po całej Polsce w różnych siedzibach i strukturach jednego podmiotu (np. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, agencje rządowe). Z tego względu sprawą pilną jest dopuszczenie na poziomie ustawy możliwości uznawania za jednostkę organizacyjną struktur terenowych danego podmiotu, przy czym taka struktura terenowa powinna spełniać co najmniej jedno z następujących kryteriów:

- być zorganizowaną, wyodrębnioną i samodzielną całością położoną w miejscu zidentyfikowanym odrębnym adresem, pod którym lub z którego prowadzona jest działalność;
- posiadać numer z rejestrów publicznych, np. numer z Krajowego Rejestru Sądowego, numer REGON;
- prowadzić działania o zasięgu regionalnym i dla potrzeb regionalnych;
- posiadać dokumentację przydatną – ze względów praktycznych oraz dla celów, określonych w art. 16 ust. 1 u.n.z.a – na terenie, na którym jest ona wytwarzana i gromadzona.

Nowelizując w 2007 r. u.n.z.a stworzono system archiwów wyodrębnionych w komórkach wykonujących zadania na rzecz bezpieczeństwa i obronności państwa (art. 5 ust. 4, art. 19 ust. 3, art. 29 ust. 1pkt 6 lit. d i ust. 6, art. 31 ust.1 pkt 5, art.32 ust. 2 i 3). Skomplikowało to jednak proces obsługi dokumentacji i przyczyniło się – wbrew pierwotnym zamierzeniom – do dodatkowych obciążeń, przy czym dziedzina ta w coraz większym stopniu przynależy do sfery cywilnej, a nie wojskowej. Zasygnalizowane to zostało przez podmioty zobowiązane tymi przepisami, które po wejściu w życie aktu wykonawczego wynikającego z art. 5 ust.

4 u.n.z.a próbują obecnie wdrożyć nowe regulacje i sygnalizują zarówno archiwom państwowym, jak i Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych niezasadność organizowania odrębnych od archiwów zakładowych archiwów wyodrębnionych.

Obecnie obowiązujące przepisy, stwarzają więc trudności w obszarach związanych z zarządzaniem dokumentacją, a co za tym idzie w bieżącym funkcjonowaniu podmiotów bądź to poprzez generowanie niepotrzebnych działań, tym samym i kosztów, bądź poprzez tworzenie nieuzasadnionych barier, ograniczeń, czy obowiązków, ale także poprzez wywoływanie wątpliwości interpretacyjnych.

2. Potrzeba i cel uchwalenia projektowanej ustawy

Gromadzenie i zarządzanie dokumentacją przez podmioty (wytwórców), a następnie jej przekazywanie do archiwów, w coraz większym stopniu dotyczy dokumentów elektronicznych. Wynikające z obowiązującej u.n.z.a akty wykonawcze regulują w sposób odrębny od siebie postępowanie z dokumentacją w postaci papierowej i z dokumentacją w postaci elektronicznej. W wyniku dokonanej w 2010 r. nowelizacji ustawy z dnia 17 lutego 2005 r. o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne (Dz. U. Nr 64, poz. 565, z późn. zm.) pojawią się wkrótce w porządku prawnym akty prawne, które na nowo określą sposób elektronicznego postępowania z aktami spraw oraz stworzą bazę dla nowych zjawisk w tej sferze jak krajowe ramy interoperacyjności, czy ePUAP. Z tego względu pilnym zadaniem jest zharmonizowanie przepisów regulujących postępowanie z dokumentacją w postaci papierowej z tymi dotyczącymi sfery elektronicznej. Dokumentacja papierowa i elektroniczna będzie się bowiem przenikać w ramach prowadzonych przez podmioty spraw, a z całą pewnością przez trudny do określenia czas będzie występowała wspólnie. Zmiana przepisów w zakresie postępowania z dokumentacją w postaci tradycyjnej (tj. nieelektronicznej) usprawni przechodzenie podmiotów do elektronicznego zarządzania dokumentacją w postaci

cyfrowej, w tym elektronicznego załatwiania spraw, a równocześnie zapewni sprawne postępowanie z dokumentacją wpływającą nadal na papierze. Brak takich uregulowań hamować będzie wzrost efektywności działania administracji publicznej, spowoduje też dalsze dublowanie pracy, tj. równoległe „na papierze” i w systemach teleinformatycznych, w konsekwencji wywołując efekt przeciwny do zamierzonego.

Powyższe zjawiska wymagają od archiwów państwowych usprawnienia nadzoru nad postępowaniem z tą dokumentacją. Bez względu bowiem na jej postać (papierowa, elektroniczna, itp.), nadal część z niej będzie stanowić materiały archiwalne, wchodzące do narodowego zasobu archiwalnego.

Za zmianami w u.n.z.a przemawia również pojawianie się nowych form organizacyjnych podmiotów, w tym w sferze gospodarki, co wymaga większej elastyczności przy określaniu właściwości archiwów państwowych dla tych podmiotów.

Istotne staje się także wyeliminowanie w podmiotach odrębności w sposobie postępowania z dokumentacją powstającą i gromadzoną w wyniku realizacji zadań w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa. Nie ma to bowiem uzasadnienia w związku z liberalizacją przepisów o ochronie informacji niejawnych oraz z przeniesieniem w ostatnich latach zdecydowanej większości tych zadań do komórek o charakterze czysto cywilnym.

Niniejszy projekt założeń ma na celu, obok nowych rozwiązań, wprowadzenie również poprawionej redakcji tych przepisów, które budziły wątpliwości interpretacyjne. Jego celem jest również przeniesienie – zgodnie z wymogami Konstytucji RP – niektórych przepisów z aktu wykonawczego do ustawy, zwłaszcza tych określających prawa i obowiązki.

3. Cel podejmowanych działań.

- 1) Ułatwienie gromadzenia, zarządzania i przechowywania dokumentacji w postaci elektronicznej, w tym elektronicznego załatwiania spraw oraz uproszczenie zasad postępowania z dokumentacją w przypadku współistnienia systemów elektronicznego zarządzania dokumentacją i systemu zarządzania dokumentacją na nośnikach tradycyjnych (szczególnie papierowych).
- 2) Umożliwienie wykonywania czynności kontrolnych w zakresie postępowania z dokumentacją, w tym wyrażania zgody na jej brakowanie, niezależnie od właściwości miejscowej archiwum państwowego, co ułatwi kontakt z podmiotami, które podlegają tym wymaganiom.
- 3) Uproszczenie zasad gromadzenia i zarządzania dokumentacją powstającą w związku z wykonywaniem zadań z zakresu obronności i bezpieczeństwa państwa przez podmioty, co ułatwi ujednoczenie postępowania z dokumentacją bez względu na to czego ona dotyczy.

4. Możliwości podjęcia alternatywnych w stosunku do uchwalenia projektowanej ustawy środków umożliwiających osiągnięcie celu

Brak jest możliwości podjęcia alternatywnych – w stosunku do uchwalenia projektowanej ustawy – środków umożliwiających osiągnięcie celu.

5. Podmioty, na które oddziaływać ma projektowana ustawa

- 1) urzędy obsługujące organy państwowe i państwowe jednostki organizacyjne, w których utworzono komórki organizacyjne wykonujące zadania w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa;
- 2) organy państwowe, w szczególności Minister Obrony Narodowej, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych;

- 3) państwowe jednostki organizacyjne, w szczególności archiwa państwowe, Centralne Archiwum Wojskowe;
  - 4) organy jednostek samorządu terytorialnego wszystkich szczebli;
  - 5) samorządowe jednostki organizacyjne;
  - 6) przechowawcy, świadczący usługi w zakresie odpłatnego przechowywania dokumentacji.
6. **Przewidywane skutki finansowe uchwalenia projektowanej ustawy i źródła ich pokrycia**

Opis przewidywanych skutków finansowych projektowanej ustawy jest zawarty w części III niniejszego projektu założeń. Można jednak przedstawić pogląd, że projektowana regulacja nie spowoduje obciążenia dla sektora finansów publicznych i nie będzie wymagała wydatkowania dodatkowych środków. Jest to spowodowane w szczególności tym, że projekt zawiera szereg rozwiązań korzystnych dla podmiotów, szczególnie dzięki rezygnacji z tworzenia oddzielnych od archiwów zakładowych archiwów wyodrębnionych w komórkach wykonujących zadania na rzecz bezpieczeństwa i obronności państwa.

II. PROPOZYCJE ROZSTRZYGNIEĆ NIEZBĘDNE DO OPRACOWANIA PROJEKTU USTAWY I ICH UZASADNIENIE

1. Zakres podmiotowy i przedmiotowy projektowanej ustawy

Niniejszy projekt założeń dotyczy zmiany u.n.z.a. Krąg podmiotów, na które będzie oddziaływać ustawa określa część I. 5. niniejszego projektu założeń.

Jeśli chodzi o zakres przedmiotowy to obejmuje on korektę takich zagadnień jak:

- 1) postępowanie z dokumentacją w postaci nieelektronicznej (w tym papierowej) i elektronicznej (dokument elektroniczny),
- 2) postępowanie z dokumentacją powstającą w komórkach wykonujących zadania na rzecz obronności i bezpieczeństwa państwa,
- 3) wykonywanie przez archiwa państwowe nadzoru nad postępowaniem z dokumentacją, w tym materiałami archiwalnymi, wytworzonymi i zgromadzonymi przez podmioty w trakcie ich działalności.

2. **Objaśnienie podstawowych określeń użytych w projektowanej ustawie**

Niniejsze założenia przenoszą do u.n.z.a z dotychczasowego rozporządzenia, wydane na podstawie art. 5 ust. 2 tej ustawy, następujące pojęcia:

- 1) dokumentacja niearchiwalna, czyli inna dokumentacja niż materiały archiwalne, która w odróżnieniu od materiałów archiwalnych, może ulec brakowaniu po upływie okresów obowiązkowego jej przechowywania i po uznaniu jej przez dany podmiot za nieprzydatną do celów praktycznych;
- 2) jednolity rzeczowy wykaz akt, czyli dokument stanowiący podstawę oznaczania, rejestracji i grupowania dokumentacji w podmiocie w momencie wszczynania spraw, określający klasy, według których grupuje się jednolicie w danym podmiocie, w systemie dziesiętnym, dokumentację oraz ustalający dla tej dokumentacji kwalifikację archiwalną;
- 3) kwalifikator dokumentacji, czyli odrębny dokument, uzupełniający jednolity rzeczowy wykaz akt w określeniu kwalifikacji archiwalnej jednorodnego rodzaju lub typu dokumentacji.

Podkreślić należy, że pojęcie „dokumentacji niearchiwalnej” nie występowało w u.n.z.a. Pojawiło się wraz ze zmianą u.n.z.a w 2007 roku w upoważnieniu do wydania aktu wykonawczego zawartego w art. 5 ust. 4 u.n.z.a. Jednakże projektowane jest uchylenie tego przepisu, stąd tym bardziej zasadne jest przeniesienie tego pojęcia do ustępu 1 w artykule 5 u.n.z.a. Natomiast kwalifikator

dokumentacji przywołany jest w akcie wykonawczym, wydanym na podstawie art. 5 ust. 2b u.n.z.a.

3. Przepisy merytoryczne

3.1. Zmiany dotyczące postępowania z dokumentacją w organach państwowych, państwowych jednostkach organizacyjnych, organach jednostek samorządu terytorialnego oraz w samorządowych jednostkach organizacyjnych.

3.1.1. *Stworzenie kompleksowych warunków do załatwiania spraw elektronicznie w ramach systemów teleinformatycznych, poprzez dopuszczenie różnorodnych metod przechowywania powstającej równolegle dokumentacji papierowej, w zależności od stopnia zaawansowania tych systemów.*

Sprawy związane z gromadzeniem i postępowaniem z dokumentacją określone są obecnie w art. 5 ustawy. W ust. 2 tego artykułu zawarte jest upoważnienie dla ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, który na wniosek Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, w drodze rozporządzenia, ustala zasady klasyfikowania i kwalifikowania dokumentacji ze względu na okresy jej przechowywania oraz zasady i tryb przekazywania materiałów archiwalnych do archiwów państwowych, a także zasady i tryb brakowania innej dokumentacji. Upoważnienie to istnieje w porządku prawnym niezmienione, co do zakresu przedmiotowego, od 1983 r. Obecnie obowiązuje rozporządzenie Ministra Kultury z dnia 16 września 2002 r. w sprawie postępowania z dokumentacją, zasad jej klasyfikowania i kwalifikowania oraz zasad i trybu przekazywania materiałów archiwalnych do archiwów państwowych (Dz. U. Nr 167, poz. 1375). Poprzednie było wydane w 1984 r.

Ułatwienie gromadzenia, zarządzania i przechowywania dokumentacji w postaci elektronicznej, w tym elektronicznego załatwiania spraw oraz uproszczenie zasad postępowania z dokumentacją w przypadku współistnienia systemów

elektronicznego zarządzania dokumentacją i systemu zarządzania dokumentacją na nośnikach tradycyjnych (papierowych) wymaga wydania na nowo tego rozporządzenia. Jednakże obecne upoważnienie do wydania aktu wykonawczego nie spełnia wymogów art. 92 ust. 1 Konstytucji RP, ze względu na brak wytycznych do rozporządzenia. Ponadto w ustawowym upoważnieniu przeniesiono do uregulowania w akcie wykonawczym zasady postępowania z dokumentacją, co zgodnie z wymogami Konstytucji RP powinno być przedmiotem regulacji ustawowej. Z tych powodów powstaje potrzeba przeniesienia do ustawy niektórych rozwiązań, które dotychczas regulowało wspomniane rozporządzenie. Konsekwencją tego będą zmiany także w innych ustępach tego artykułu.

Proponuje się więc nowy zapis art. 5 ust. 1, zgodnie z którym dokumentacja powstająca w podmiotach oraz napływająca do nich jest przechowywana przez te podmioty. Następnie część tej dokumentacji, stanowiąca materiały archiwalne, jest przekazywana niezwłocznie po upływie 25 lat od jej wytworzenia do właściwych archiwów państwowych, o ile odrębne przepisy w zakresie terminu przekazywania materiałów archiwalnych nie stanowią inaczej (m.in. dla dokumentów elektronicznych jest to 10 lat, dla akt spraw sądowych – 50, 30, 20 lub 10 lat) i o ile dany podmiot nie skorzystał z możliwości jej wcześniejszego przekazania. W przypadku ustania działalności podmiotów ich materiały archiwalne będą przekazywane do archiwów państwowych niezwłocznie (por. pkt 3.1.2 założeń).

Natomiast inna część dokumentacji niż materiały archiwalne (dokumentacja niearchiwalna) może ulec brakowaniu wyłącznie za zgodą dyrektora właściwego archiwum państwowego, po upływie okresów przechowywania określonych w jednolitym rzeczowym wykazie akt lub kwalifikatorze dokumentacji, z uwzględnieniem czasu przechowywania wynikającego z odrębnych przepisów, a także po uznaniu przez dany organ lub jednostkę organizacyjną tej dokumentacji za nieprzydatną do celów praktycznych. W tym miejscu należy wprowadzić też zastrzeżenie, że minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego może w akcie wykonawczym wydanym na podstawie art. 5 ust. 2

u.n.z.a. wprowadzić wyjątki dla konieczności uzyskiwania zgody dyrektora archiwum państwowego na zniszczenie danego rodzaju (typu) dokumentacji niearchiwalnej.

Proponuje się dodanie w tym artykule ustawy – poprzez przeniesienie z dotychczasowego rozporządzenia – przepisu stanowiącego, że koszty związane z przygotowaniem do przekazania i konserwacją materiałów archiwalnych oraz ich przekazaniem ponosi organ lub jednostka organizacyjna przekazująca materiały archiwalne.

3.1.2. Postępowanie z materiałami archiwalnymi i dokumentacją niearchiwalną w przypadku ustania działalności podmiotów.

Obecnie sprawy te są regulowane we wspomnianym wyżej (pkt 3.1.1 niniejszych założeń) rozporządzeniu Ministra Kultury z 2002 r.

Proponuje się więc dodać w art. 5 ustawy zmodyfikowany przepis z dotychczasowego rozporządzenia, ale z uwzględnieniem potrzeb podmiotów, przejmujących zadania podmiotów publicznych, stanowiący, że w przypadku ustania działalności podmiotów:

- 1) materiały archiwalne przekazuje się niezwłocznie do właściwego archiwum państwowego, z tym że materiały archiwalne, które są niezbędne do działalności organu państwowego i państwowej jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, przejmującej zadania i funkcje podmiotu, którego działalność ustała, archiwum państwowe przekazuje temu organowi lub jednostce na pisemny wniosek na podstawie porozumienia sporządzonego pomiędzy archiwum państwowym i tym organem lub jednostką. Jeżeli natomiast zadania i funkcje podmiotu, którego działalność ustaje, przejmie państwowa osoba prawna, organ samorządu terytorialnego, samorządowa jednostka organizacyjna lub podmiot prywatny to archiwum państwowe będzie mogło dokonać przekazania materiałów archiwalnych temu podmiotowi na jego pisemny wniosek w drodze umowy użyczenia. Zarówno porozumienie, jak

i umowa użyczenia, powinny określać w szczególności czas użyczenia (dysponowania) materiałami archiwalnymi oraz obowiązki biorącego do używania;

- 2) dokumentację niearchiwalną przekazuje się organowi lub jednostce organizacyjnej przejmującej zadania i funkcje podmiotu, której działalność ustała.

W przypadku braku rozpoznania, czy dokumentacja stanowi materiały archiwalne postępowanie z dokumentacją powinno być analogiczne jak z materiałami archiwalnymi do czasu wydzielenia tych materiałów.

Uzupełnieniem wyżej proponowanego przepisu będzie norma określająca, że w przypadku braku organu lub jednostki organizacyjnej przejmującej zadania i funkcje podmiotu, którego działalność ustała, dokumentację niearchiwalną przekazuje się organowi sprawującemu nad nim nadzór. W razie braku takiego organu, po zapewnieniu środków finansowych na dalsze przechowywanie dokumentacji niearchiwalnej przez tego, który likwiduje działalność podmiotu, przekazuje się tę dokumentację podmiotowi, wykonującemu działalność gospodarczą w zakresie przechowywania dokumentacji osobowej i płacowej pracodawców o czasowym okresie przechowywania.

3.1.3. *Nowe brzmienie upoważnienia do wydania rozporządzenia o postępowaniu z dokumentacją i przekazywaniu do archiwów państwowych materiałów archiwalnych.*

W nawiązaniu do argumentacji przedstawionej w pkt. 3.1.1 niniejszych założeń proponuje się nowe brzmienie upoważnienia zawartego w ww. art. 5 ust. 2 dla ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, które będzie zgodne z wymogami Konstytucji RP poprzez określenie szczegółowych wytycznych oraz właściwe sformułowanie zakresu przedmiotowego.

Proponuje się więc, by w drodze rozporządzenia, na wniosek Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, określił metody klasyfikowania i kwalifikowania

dokumentacji, tryb i warunki przekazywania materiałów archiwalnych do archiwów państwowych, tryb i warunki brakowania dokumentacji niearchiwalnej oraz właściwość archiwów państwowych w tych sprawach. Dodatkowo należy przewidzieć możliwość określenia przez ministra w ww. rozporządzeniu przypadki, w których nie będzie konieczne uzyskiwanie na zniszczenie dokumentacji zgody dyrektora właściwego archiwum państwowego.

Wydając wyżej wymienione rozporządzenie minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego powinien uwzględnić:

- 1) wartość historyczną dokumentacji lub jej przydatność użytkową;
- 2) potrzebę jej ochrony przed uszkodzeniem, zniszczeniem lub utratą;
- 3) zakres stosowania systemów teleinformatycznych w załatwianiu i rozstrzyganiu spraw;
- 4) właściwość archiwów państwowych dla jednostek organizacyjnych o charakterze centralnym;
- 5) właściwość archiwów państwowych dla rodzajów przejmowanych materiałów archiwalnych.

W porównaniu z dotychczasowym brzmieniem wspomnianego wyżej upoważnienia proponuje się, by w tym akcie wykonawczym uregulować sprawy związane z właściwością archiwów państwowych w zakresie przejmowania materiałów archiwalnych, dzięki czemu możliwe będzie uregulowanie problemów wynikających z nowych form organizacyjnych podmiotów, które swoim zasięgiem obejmują teren całego kraju lub wytwarzają specyficzne rodzaje materiałów archiwalnych, na przykład dokumentację audiowizualną.

3.1.4. Zamiana zasady ochrony dokumentów określających postępowanie z dokumentacją w Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu.

Obecne zasady ochrony dokumentów określających postępowanie z dokumentacją w Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego i Agencji Wywiadu

regulowane są w art. 5 ust. 5 ustawy. Określają one, że zarządzenia dotyczące określenia sposobu kwalifikowania dokumentacji ze względu na okresy jej przechowywania, w Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz w Agencji Wywiadu, stanowią tajemnicę prawnie chronioną. Wydaje się jednak, że ochronie pod kątem tajemnicy nie powinny podlegać informacje na temat okresów przechowywania, co raczej na temat sposobu grupowania w teczki rzeczowe, czyli klasyfikacja dokumentacji, której ujawnienie może narazić istotny interes tych Agencji i państwa.

Proponuje się więc nadać nowe brzmienie art. 5 ust. 5, zgodnie z którym zarządzenia dotyczące określenia sposobu klasyfikowania, czyli grupowania w teczki rzeczowe, dokumentacji w Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz w Agencji Wywiadu, stanowią tajemnicę prawnie chronioną.

3.1.5. Przepisy wewnętrzne regulujące postępowanie z dokumentacją, w tym materiałami archiwalnymi, w podmiotach.

Sprawy te reguluje art. 6 ustawy. W związku z ustawą z dnia 12 lutego 2010 r. o zmianie ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. Nr 40, poz. 230), która zmieniła także u.n.z.a poprzez dodanie w art. 6 nowych ustępów – 2a, 2b i 2c – dotyczących sposobu postępowania z dokumentacją w organach gminy i związków międzygminnych oraz w urzędach obsługujących te organy i związki, organach powiatu i starostwach powiatowych, organach samorządu województwa i urzędach marszałkowskich oraz w organach zespolonej administracji rządowej w województwie i w urzędach obsługujących te organy (wejdą one w życie z dn. 1 stycznia 2011 r.), zaszła potrzeba dostosowania przepisów zawartych w innych ustępach art. 6 do wspomnianych wyżej zmian, tak aby zapewnić spójność terminologiczną.

Ponadto w związku ze zmianą upoważnienia do wydania rozporządzenia z art. 5 ust. 2 (o czym mowa w pkt 3.1.3 niniejszych założeń) zaszła potrzeba

przeniesienia do ustawy części przepisów zawartych we wspomnianym rozporządzeniu. Dotyczy to w szczególności uprawnień do wydawania wspólnych przepisów określających zagadnienia kancelaryjne i archiwalne dla jednostek podległych lub nadzorowanych przez podmioty.

Proponuje się więc zmianę redakcji obecnego (a także obowiązującego od 1 stycznia 2011 r.) art. 6 ust. 2 w następujący sposób:

Organy państwowe i kierownicy państwowych jednostek organizacyjnych, z wyłączeniem organów jednostek samorządu terytorialnego oraz urzędów ich obsługujących, a także organów zespolonej administracji rządowej w województwie i urzędów ich obsługujących, wprowadzają:

1. instrukcję kancelaryjną zawierającą szczegółowe zasady i tryb wykonywania czynności kancelaryjnych;
2. jednolity rzeczowy wykaz akt oraz w miarę potrzeby inne kwalifikatory dokumentacji;
3. instrukcję w sprawie organizacji i zakresu działania archiwum zakładowego (składnicy akt), zawierającą w szczególności zasady i tryb postępowania z dokumentacją w archiwum

w porozumieniu z Naczelnym Dyrektorem Archiwów Państwowych.

Należy zauważyć, że w nowym przepisie zaproponowano rezygnację z trybu „zatwierdzania”, co było formą władczą, na tryb „porozumienia”.

Celem zachowania spójności zakresu regulacji art. 5 i art. 6 u.n.z.a w stosunku do postępowania z dokumentacją organów posiadających archiwa wyodrębnione, zwłaszcza w związku z projektowanymi zmianami w art. 5, konieczne jest dokonanie także zmian w art. 6 ust. 3. Tu jednak należy wziąć pod uwagę zakres regulacji zawartych w art. 5 ust. 3 i w art. 29 ust. 3 i ust. 4 u.n.z.a. Szczególnie z art. 29 ust. 3 i ust. 4 wynika, że zagadnienia dotyczące organizacji i zakresu działania archiwów wyodrębnionych regulowane są w odrębnym trybie, po zasięgnięciu opinii ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego lub w porozumieniu z nim.

W związku z powyższym proponuje się zmianę brzmienia dotychczasowego art. 6 ust. 3 w taki sposób, by organy posiadające archiwa wyodrębnione były obowiązane do wprowadzenia w drodze zarządzenia: instrukcji kancelaryjnej, jednolitego rzeczowego wykazu akt oraz w miarę potrzeby innych kwalifikatorów dokumentacji, a także instrukcji w sprawie postępowania z dokumentacją w archiwach wyodrębnionych, ale bez konieczności porozumienia z Naczelnym Dyrektorem Archiwów Państwowych.

Proponuje się również dodanie nowego przepisu stanowiącego, że organ państwowy, o którym będzie mowa w znowelizowanym ust. 2 i 3, może wprowadzić wspólne dla urzędu obsługującego ten organ oraz nadzorowanych i podległych jednostek organizacyjnych: instrukcję kancelaryjną, jednolity rzeczowy wykaz akt oraz odpowiednio instrukcję o organizacji i zakresie działania archiwum zakładowego (składnicy akt) lub instrukcję w sprawie postępowania z dokumentacją w archiwach wyodrębnionych oraz w miarę potrzeby kwalifikatory dokumentacji, w trybie określonym w ustawie (ust. 2).

W odniesieniu do organów samorządu terytorialnego proponuje się dodanie przepisu stanowiącego, że wójt (burmistrz, prezydent miasta), starosta lub marszałek województwa mogą wprowadzić wspólne dla jednorodnych grup jednostek nadzorowanych i podległych o podobnym zakresie działalności, z wyłączeniem urzędów, o których mowa w ust. 2a: instrukcję kancelaryjną, jednolity rzeczowy wykaz akt, instrukcję o organizacji i zakresie działania archiwum zakładowego (składnicy akt) oraz w miarę potrzeby kwalifikatory dokumentacji, w trybie określonym w ustawie (ust. 2).

W związku z nowymi przepisami proponuje się dodanie nowego przepisu stanowiącego, że wprowadzenie wspólnej instrukcji kancelaryjnej, jednolitego rzeczowego wykazu akt, instrukcji o organizacji i zakresie działania archiwum zakładowego (składnicy akt) oraz kwalifikatorów dokumentacji powoduje utratę mocy prawnej aktów, wydanych przez kierownika danej jednostki organizacyjnej na podstawie art. 6 ust. 2 lub ust. 3 ustawy.

Ponadto proponuje się przeniesienie z dotychczasowego przepisu art. 6 ust. 2 (brzmienie po zmianach dokonanych w 2010 r. w ramach nowelizacji ustawy o informatyzacji działalności podmiotów realizujących zadania publiczne) normy stwarzającej Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych możliwość upoważnienia dyrektorów archiwów państwowych do występowania w jego imieniu we wprowadzaniu, w drodze porozumienia instrukcji i jednolitych rzeczowych wykazów akt oraz kwalifikatorów dokumentacji.

3.1.6. Zmiany związane z wprowadzeniem w art.5 ust. 1 u.n.z.a pojęcia „dokumentacja niearchiwalna”.

Proponowane zmiany o charakterze korygującym mają na celu zapewnienie spójności terminologicznej u.n.z.a.

Proponuje się zmianę brzmienia art. 21 ust 1 u.n.z.a, określającego zakres działania Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, poprzez modyfikację przepisu w pkt 4, tak by wyraz „brakowanie” nie odnosił się do materiałów archiwalnych, ale do dokumentacji niearchiwalnej. W ten sposób Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych będzie sprawował nadzór nad gromadzeniem, ewidencją, przechowywaniem, opracowywaniem, udostępnianiem i zabezpieczaniem materiałów archiwalnych oraz nad brakowaniem dokumentacji niearchiwalnej.

Zmiana więc polega na zastąpieniu wyrazów „brakowaniem ... materiałów archiwalnych” przez wyrazy „brakowaniem dokumentacji niearchiwalnej”, co jest zgodne z u.n.z.a, która nie przewiduje brakowania materiałów archiwalnych.

Analogiczną zmianę brzmienia proponuje się w art.34 ust. 1 u.n.z.a, określającym obowiązki kierowników jednostek organizacyjnych, w których tworzy się archiwa zakładowe.

Proponuje się zmianę pkt 1 w art. 34 ust. 1 w taki sposób, by po wyrazach „materiałów archiwalnych” dodać wyrazy „i dokumentacji niearchiwalnej” oraz zmienić wyrażenie „tworzących zasób archiwalny podległych im archiwów zakładowych”, na „tworzących zasób podległych im archiwów zakładowych”.

Wykreślenie słowa „archiwalny” jest czynnością niezbędną, ponieważ w u.n.z.a. „zasób archiwalny” rozumiany jest jedynie jako całość materiałów archiwalnych w danym archiwum.

Konsekwencją zmian w pkt 1 art. 34 ust. 1 powinno być dokonanie zmian w pkt 2, w taki sposób by wyraz „brakowanie” nie był zestawiony z materiałami archiwalnymi, a wyrażenie „materiałów określonych w pkt 1” odnosiło się raczej do art. 5 ust. 1 u.n.z.a. W ten sposób obowiązkiem kierownika jednostki organizacyjnej będzie klasyfikowanie i kwalifikowanie materiałów archiwalnych i dokumentacji niearchiwalnej, określonych w art. 5 ust. 1, a także przekazywanie materiałów archiwalnych właściwym archiwom państwowym oraz brakowanie dokumentacji niearchiwalnej.

W rezultacie powyższych zmian należałoby zmodyfikować przepis art. 36 ust. 2 pkt 2 u.n.z.a, tak by właściwe archiwum państwowe zachowało nadzór nad brakowaniem dokumentacji niearchiwalnej w jednostkach organizacyjnych, określonych w ust. 1. Ten nadzór nie powinien się bowiem ograniczać wyłącznie do brakowania dokumentacji w składnicy akt, ale całości dokumentacji niearchiwalnej bez względu na miejsce jej przechowywania.

3.2. Usprawnienie wykonywania nadzoru nad postępowaniem z dokumentacją w podmiotach

3.2.1. Jednoznaczne rozszerzenie możliwości wykonywania kontroli przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych w jednostkach, które posiadają powierzony zasób archiwalny oraz w bibliotekach i muzeach.

Postulowana jest zmiana art. 21 ust. 2 u.n.z.a. W obecnym brzmieniu daje on Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych jednoznaczne uprawnienia do wykonywania kontroli tylko jednostek organizacyjnych wchodzących w skład państwowej sieci archiwalnej w zakresie wykonywania zapisów ustawy (państwowa sieć archiwa jest określona w art. 22 ust. 1 u.n.z.a). Natomiast z art. 22 ust. 2 u.n.z.a

wynika, że działalność archiwalną prowadzą także jednostki z powierzonym zasobem archiwalnym oraz państwowe i samorządowe biblioteki przechowujące materiały archiwalne wchodzące do państwowego zasobu archiwalnego. Dzięki tej zmianie znikną trudności interpretacyjne związane z tak sformułowanym przepisem w kontekście art. 4 i art. 18 ust. 1 u.n.z.a.

Proponuje się, aby w art. 21 ust. 2 u.n.z.a Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych miał jednoznacznie określoną możliwość przeprowadzania kontroli w zakresie wykonywania ustawy we wszystkich jednostkach państwowych i samorządowych (z wyłączeniem archiwów wyodrębnionych), które przechowują materiały archiwalne, w tym także w jednostkach z powierzonym zasobem archiwalnym oraz w bibliotekach i muzeach, czyli także w jednostkach określonych w art. 22 ust. 2 u.n.z.a.

3.2.2. *Ułatwienie wykonywania przez archiwa państwowe kontroli postępowania z dokumentacją wytworzoną przez podmioty bez względu na miejsce i tytuł prawny jej przechowywania.*

Obecnie sprawy wykonywania kontroli przez archiwa państwowe reguluje art. 28 ust. 1 pkt 4 u.n.z.a. Stanowi on, że do zakresu działania archiwów państwowych należy kontrola postępowania z materiałami archiwalnymi wchodzącymi do państwowego zasobu archiwalnego w archiwach zakładowych, w składnicach akt oraz jednostkach organizacyjnych z powierzonym zasobem, przy czym zakres właściwości miejscowej lub rzeczowej archiwów państwowych, określa art. 25 ust. 1 i art. 26 ust. 1 u.n.z.a.

Obowiązujący przepis nie daje możliwości przeprowadzania kontroli postępowania z dokumentacją, która nie została uznana za materiały archiwalne lub która może stanowić takie materiały, ale jest przechowywana poza archiwum zakładowym lub składnicą akt. Długoletnie doświadczenie pokazuje, że w wielu podmiotach proces przekazywania dokumentacji do archiwów zakładowych (składnic akt) nie jest systematyczny, a ponadto pewne rodzaje dokumentacji mogą

mieć długotrwałe znaczenie użytkowe w bieżącym działaniu podmiotu (np. dokumentacja budowlana, księgi wieczyste itp.) i z tej racji nie trafiają do archiwów zakładowych.

W wyniku prywatyzacji podmiotów część ich dokumentacji (w tym materiałów archiwalnych), wytworzona w okresie, kiedy te podmioty miały charakter państwowy (samorządowy), a więc wytwarzały i gromadziły materiały archiwalne wchodzące do państwowego zasobu archiwalnego, jest przechowywana w podmiotach prywatnych, co utrudnia lub wręcz uniemożliwia przeprowadzanie kontroli jej stanu.

Należy odnotować, że nowe formy organizacyjne podmiotów, prowadzących działalność przede wszystkim w sferze gospodarki, jak np. Poczta Polska, PKP, powodują, że podmioty te działając na terenie całego kraju, choć mają wiele różnych siedzib, od strony organizacyjno-prawnej są podmiotami scentralizowanymi. Taka sytuacja w znacznym stopniu utrudnia oraz podwyższa koszty wykonywania kontroli przeprowadzanej zgodnie z określoną w u.n.z.a właściwością archiwów państwowych. Rozwiązaniem, które usunęłoby ten problem, jest umożliwienie zlecenia przez właściwe dla opisanego powyżej podmiotu archiwum państwowe wykonywania kontroli przez inne archiwum państwowe bliższe miejsca, w którym powstaje i jest przechowywana dokumentacja (w tym materiały archiwalne) kontrolowanego podmiotu.

Proponuje się więc zmianę w art. 28 u.n.z.a poprzez uzupełnienie pkt 4, tak by do zakresu działania archiwów państwowych należała kontrola postępowania nie tylko z materiałami archiwalnymi wchodzącymi do państwowego zasobu archiwalnego, ale także z dokumentacją niearchiwalną, wytworzoną i zgromadzoną przez podmioty. Przy czym kontrola powinna być przeprowadzana nie tylko w archiwach zakładowych i składnicach akt, ale bez względu na miejsce i tytuł prawny przechowywania tych materiałów lub dokumentacji.

Dodatkowo proponuje się w pkt 3 uzupełnienie przepisu o wyraz „gromadzenie”, co stanowi konsekwencję zmian dokonanych w art. 5 u.n.z.a.

W art. 28 u.n.z.a proponuje się też dodanie nowego ustępu stanowiącego, że właściwe archiwum państwowe, za zgodą Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, może powierzyć innemu archiwum państwowemu przeprowadzenie kontroli postępowania z materiałami archiwalnymi wchodzącymi do państwowego zasobu archiwalnego i dokumentacją niearchiwalną, wytworzoną i zgromadzoną przez podmioty.

Jako konsekwencję tych zmian proponuje się dodanie w art. 28 kolejnego ustępu zawierającego upoważnienie dla Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych do wydawania zarządzeń dotyczących podległych mu archiwów państwowych także w sprawach kształtowania państwowego zasobu archiwalnego i wykonywania kontroli oraz jej koordynacji, analogicznie jak ma to miejsce w art. 21 ust. 1a u.n.z.a w zakresie koordynowania działalności archiwalnej.

3.2.3. Wykonywanie kontroli przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych i archiwa państwowe w zakresie postępowania z dokumentacją i materiałami archiwalnymi.

W związku z proponowanymi zmianami w art. 21 ust. 2 i art. 28 u.n.z.a. proponuje się dodanie art. 21a, w którym zostaną uregulowane zasady i tryb przeprowadzania kontroli, o których mowa we wspomnianych wyżej artykułach oraz art. 28a, którym zamieści się przepis, że w przypadku przeprowadzania kontroli przez archiwa państwowe przepisy art. 21a stosuje się odpowiednio, przy czym kompetencje i obowiązki Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych posiadałby dyrektor właściwego archiwum państwowego.

W ramach zasad i trybu w art. 21a przewiduje się ustalenie następujących kwestii:

- 1) o planowanej kontroli Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych zawiadamia kierownika jednostki organizacyjnej najpóźniej na 7 dni przed rozpoczęciem kontroli; od zawiadomienia można odstąpić w przypadku zagrożenia dokumentacji zniszczeniem, uszkodzeniem lub utratą;

- 2) kontrole, przeprowadzać powinni wyznaczeni przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych pracownicy Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych lub archiwów państwowych, zwani dalej „kontrolerami”, na podstawie imiennego upoważnienia wskazującego kontrolowaną jednostkę organizacyjną, przedmiot kontroli oraz termin ważności upoważnienia;
- 3) kontrolerom powinno przysługiwać prawo do:
  - a) swobodnego poruszania się na terenie siedziby kontrolowanej jednostki organizacyjnej oraz w miejscu wykonywania jej zadań,
  - b) wglądu do dokumentacji dotyczącej przedmiotu kontroli lub mającej znaczenie dla ustalenia stanu faktycznego,
  - c) żądania udzielenia ustnych lub pisemnych wyjaśnień,
  - d) korzystania z pomocy biegłych;
- 4) kontrolerzy powinni zostać zobowiązani do zachowania w tajemnicy informacji, które uzyskali w związku z wykonywaniem czynności służbowych; obowiązek ten powinien trwać również po ustaniu zatrudnienia;
- 5) kierownik kontrolowanej jednostki organizacyjnej powinien zostać zobowiązany do:
  - a) zapewnienia warunków i środków niezbędnych do sprawnego przeprowadzenia kontroli,
  - b) przedstawienia, na żądanie kontrolerów, dokumentacji, dotyczącej przedmiotu kontroli lub mającej znaczenie dla ustalenia stanu faktycznego, z zachowaniem przepisów o ochronie informacji niejawnych;
- 6) wyniki kontroli kontrolerzy powinni przedstawić w protokole kontroli zawierającym w szczególności opis stanu faktycznego i prawnego stwierdzonego podczas kontroli oraz ewentualnych przypadków naruszenia przepisów u.n.z.a. lub wydanych na jej podstawie przepisów wykonawczych;
- 7) protokół kontroli powinien zostać podpisany przez kontrolerów i kierownika kontrolowanej jednostki organizacyjnej, który może wnieść do protokołu umotywowane zastrzeżenia i uwagi w terminie 14 dni od jego otrzymania; w

- razie odmowy podpisania protokołu przez kierownika kontrolowanej jednostki organizacyjnej, kontrolerzy czynią o tym w protokole odpowiednią wzmiankę;
- 8) jeżeli będzie to uzasadnione wynikami przeprowadzonej kontroli, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych, w terminie 2 miesięcy od otrzymania protokołu kontroli, może sporządzić i podpisać wystąpienie pokontrolne zawierające ocenę działalności kontrolowanej jednostki organizacyjnej w zakresie objętym kontrolą, opis przyczyn powstania i skutków stwierdzonych nieprawidłowości oraz wnioski i zalecenia w sprawie sposobu i terminu usunięcia nieprawidłowości, a następnie przekazać wystąpienie kierownikowi kontrolowanej jednostki organizacyjnej;
  - 9) w terminie 21 dni od dnia otrzymania wystąpienia pokontrolnego kierownikowi kontrolowanej jednostki organizacyjnej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie zastrzeżeń do ocen zawartych w wystąpieniu pokontrolnym;
  - 10) w razie uznania zasadności całości lub części zastrzeżeń Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych, w terminie 21 dni od dnia otrzymania zastrzeżeń, powinien zmienić, uzupełnić lub uchylić wystąpienie pokontrolne; w razie nieuwzględnienia zastrzeżeń lub uwzględnienia ich w części Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych, w terminie 21 dni od dnia otrzymania zastrzeżeń, powinien przekazać kierownikowi kontrolowanej jednostki organizacyjnej na piśmie swoje stanowisko wraz z uzasadnieniem, od którego służy odwołanie na zasadach i w trybie określonych w przepisach ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyjnego;
  - 11) kierownik kontrolowanej jednostki organizacyjnej, któremu przekazano wystąpienie pokontrolne, jest obowiązany, w terminie wskazanym w wystąpieniu, poinformować Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych o sposobie wykonania wniosków i zaleceń oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań;
  - 12) w razie niewykonania wniosków i zaleceń określonych w wystąpieniu pokontrolnym, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych może wystąpić do

organów sprawujących nadzór nad kontrolowaną jednostką organizacyjną z wnioskiem o zastosowanie środków nadzoru zmierzających do usunięcia stwierdzonych naruszeń;

13) łączny czas trwania kontroli nie może w roku kalendarzowym przekraczać 12 dni roboczych; ograniczenia czasu trwania kontroli nie powinny być stosowane do kontroli przeprowadzanych w archiwach państwowych podległych Naczelnemu Dyrektorowi Archiwów Państwowych.

3.2.4. Archiwa zakładowe.

Postuluje się umożliwienie tworzenia, pod pewnymi warunkami, archiwów zakładowych (składnic akt) w strukturach terenowych podmiotów. Takie rozwiązanie pozwoli nie tylko na wykonywanie kontroli przez archiwa państwowe właściwe dla tego terenu, na którym działa dana struktura terenowa, ale także na pozostawienie wytworzonych i zgromadzonych w tych strukturach materiałów archiwalnych i ich przekazanie do właściwych miejscowo archiwów państwowych, co lepiej będzie dokumentowało przeszłość danego terenu, ale także ułatwi dostęp użytkownikom.

Proponuje się więc dodanie nowego przepisu po art. 36 u.n.z.a dającego możliwość w przypadku podmiotów, posiadających struktury terenowe, tworzenia archiwum zakładowego (składnicy akt) w każdej takiej strukturze terenowej, o ile taka struktura terenowa będzie spełniać co najmniej jedno z następujących kryteriów:

- być zorganizowaną, wyodrębnioną i samodzielnią całością położoną w miejscu zidentyfikowanym odrębnym adresem, pod którym lub z którego prowadzona jest działalność;
- posiadać numer z rejestrów publicznych, np. numer z Krajowego Rejestru Sądowego, numer REGON;
- prowadzić działania o zasięgu regionalnym i dla potrzeb regionalnych;

- posiadać dokumentację przydatną – ze względów praktycznych oraz dla celów, określonych w art. 16 ust. 1 u.n.z.a – na terenie, na którym jest ona wytwarzana i gromadzona.

3.3. Postępowanie z dokumentacją powstającą w komórkach wykonujących zadania w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa.

Obecne regulacje zawarte w u.n.z.a (art. 5 ust. 4, art. 19 ust. 3, art. 29 ust. 1pkt 6 lit. d i ust. 6, art. 31 ust.1 pkt 5, art.32 ust. 2 i 3) stanowią, że w komórkach organizacyjnych wykonujących zadania w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa, utworzonych w urzędach obsługujących organy państwowe i państwowych jednostkach organizacyjnych (z wyszczególnionymi w ustawie wyjątkami) oraz w urzędach obsługujących organy jednostek samorządu terytorialnego i innych samorządowych jednostkach organizacyjnych, tworzy się archiwa wyodrębnione w celu gromadzenia dokumentacji związanej z tymi zadaniami. Sposób postępowania z dokumentacją wytwarzaną w tych komórkach reguluje rozporządzenie Rady Ministrów wydane na podstawie art. 5 ust. 4 – rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 26 lutego 2010 r. w sprawie postępowania z dokumentacją w komórkach organizacyjnych wykonujących zadania w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa (Dz. U. Nr 34, poz. 181).

Organem właściwym w sprawach kontroli tych archiwów wyodrębnionych jest Minister Obrony Narodowej, z wyjątkiem archiwów wyodrębnionych utworzonych w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu i Centralnym Biurze Antykorupcyjnym. Minister Obrony Narodowej może upoważnić do wykonywania kontroli Szefa Centralnego Archiwum Wojskowego (art. 19 ust. 3 u.n.z.a). Kierownicy jednostek organizacyjnych, w których działają archiwa wyodrębnione w komórkach wykonujących zadania w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa, tworzą i określają ich organizację, w drodze zarządzeń, po zasięgnięciu opinii Ministra

Obrony Narodowej, z wyjątkiem archiwów wyodrębnionych w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu i Centralnym Biurze Antykorupcyjnym (art. 29 ust. 6 u.n.z.a). Zasób tych archiwów wyodrębnionych stanowią materiały archiwalne powstałe w toku działalności komórek wykonujących zadania w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa (art. 31 ust. 1 pkt 5 u.n.z.a). Materiały archiwalne dotyczące wykonywania zadań w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa (z wyszczególnionymi w ustawie wyjątkami) są przekazywane do Centralnego Archiwum Wojskowego. Natomiast materiały archiwalne dotyczące obronności i bezpieczeństwa państwa wytworzone i zgromadzone w urzędach obsługujących organy wymienione w art. 5 ust. 3 u.n.z.a, a także w jednostkach organizacyjnych o których mowa w art. 5 ust. 3 pkt 5 u.n.z.a, podlegają przekazaniu do archiwów państwowych po ustaniu okoliczności uzasadniających ich przechowywanie w archiwach wyodrębnionych, nie później jednak niż po upływie 50 lat od daty ich wytworzenia, o ile nie narusza to prawnie chronionych interesów Państwa i obywateli (art. 32 ust. 1 u.n.z.a).

Sprawy z zakresu obronności i bezpieczeństwa państwa, na skutek zmiany koncepcji zarządzania nimi po 1989 r., która znalazła odbicie w przepisach prawa, przekształciły się w tym okresie z zadań o charakterze wojskowym w zadania o charakterze cywilnym. Ich realizacja następuje przez komórki organizacyjne stanowiące integralną część jednostki organizacyjnej. W zależności od wielkości danej jednostki są to komórki wydzielone tylko do wykonywania takich zadań lub też zadania te zostały przypisane innym komórkom. Ta ostatnia sytuacja dotyczy zwłaszcza administracji samorządowej w mniejszych gminach i jednostkach organizacyjnych. Należy zauważyć ponadto, że podkreślając cywilny charakter zadań z zakresu obronności i bezpieczeństwa państwa powołano Rządowe Centrum Bezpieczeństwa, które podlega Prezesowi Rady Ministrów.

Z wyżej przedstawionych powodów nie ma potrzeby utrzymywania odrębnego trybu postępowania z dokumentacją powstającą w wyniku realizacji zadań z zakresu obronności i bezpieczeństwa państwa. Dokumentacja ta nie różni się

swoim cechami od pozostałej dokumentacji wytwarzanej w ramach administracji publicznej oraz w innych jednostkach sektora publicznego. Dlatego też wskazanym jest zastosowanie do tej dokumentacji jednolitych reguł postępowania, wynikających z art. 5 ust. 1, 2 i 2a-2c oraz art. 6 ust. 1, 2 i 2a-2c u.n.z.a.

W związku z powyższym proponuje się skreślić w u.n.z.a następujące jednostki redakcyjne: art. 5 ust. 4, art. 19 ust. 3, art. 29 ust. 1 pkt 6 lit d i ust. 6, art. 31 ust.1 pkt 5, art. 32 ust. 2 i 3.

Zmiana ta będzie oznaczała likwidację dwoistości postępowania z wytwarzaną w danej jednostce organizacyjnej dokumentacją, a co za tym idzie zlikwidowana będzie konieczność tworzenia obok archiwów zakładowych archiwów wyodrębnionych. Zmiana ta spowoduje także, iż dokumentacja będzie gromadzona i przechowywana według jednolitych zasad obowiązujących w danej jednostce organizacyjnej oraz, że kontrolę nad postępowaniem z tą dokumentacją, a także nadzór nad jej brakowaniem, sprawować będą właściwe archiwa państwowe, do których będzie też trafiać na wieczyste przechowanie część tej dokumentacji uznana za materiały archiwalne. Takie rozwiązanie umożliwi przechowywanie materiałów archiwalnych wytworzonych w jednej jednostce organizacyjnej w jednym archiwum państwowym, co z kolei ułatwi dostęp przyszłym użytkownikom.

3.4. Zmiana porządkująca dotycząca art. 9. ust. 1 u.n.z.a.

Proponuje się zastąpić występujące w tym artykule pojęcie „państwowe archiwa wyodrębnione” pojęciem „archiwa wyodrębnione”, które zgodne jest z nazewnictwem stosowanym w innych miejscach u.n.z.a, a w szczególności w art.29. Pojęcie to, zapewne w wyniku przeoczenia, nie zostało zmienione przy nowelizacji u.n.z.a w 2007 r.

3.5. Uściślenie zapisów dotyczących statusu pracowników zatrudnionych w Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych i archiwach państwowych.

Proponuje się stosowną zmianę obowiązującego art. 40 ustawy. W myśl ust. 1 tego przepisu „Do pracowników działalności podstawowej zatrudnionych w Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych i w archiwach państwowych mają zastosowanie przepisy o pracownikach urzędów państwowych”.

Należy zauważyć, że do pracowników zatrudnionych w Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych i archiwach państwowych mają zastosowanie nie tylko przepisy o pracownikach urzędów państwowych, ale przede wszystkim przepisy ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o służbie cywilnej (Dz. U. Nr 227, poz. 1505, z późn. zm.) oraz przepisy aktów prawnych wydanych na jej podstawie.

Zgodnie z art. 18 u.n.z.a, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych jest centralnym organem administracji rządowej w sprawach państwowego zasobu archiwalnego. Stąd też w rozporządzeniu Prezesa Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2009 r. w sprawie określenia stanowisk urzędniczych, wymaganych kwalifikacji zawodowych, stopni służbowych urzędników służby cywilnej, mnożników do ustalania wynagrodzenia oraz szczegółowych zasad ustalania i wypłacania innych świadczeń przysługujących członkom korpusu służby cywilnej (Dz. U. Nr 211, poz. 1630), w załączniku nr 1, m.in. w tabeli III cz. IV (archiwa państwowe) ujęte są stanowiska kustoszy, archiwistów, konserwatorów archiwalnych i dokumentalistów. Są to więc stanowiska właściwe dla tzw. pracowników działalności podstawowej.

Z kolei, zgodnie z ust. 2 art. 40 u.n.z.a „Do pracowników naukowo-badawczych zatrudnionych w Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych i w archiwach państwowych mają zastosowanie przepisy o pracownikach instytutów naukowo-badawczych”. Do pracowników tych odnosiły się regulacje ustawy z dnia 25 lipca 1985 r. o jednostkach badawczo-rozwojowych (Dz. U. z 2008 r. Nr 159, poz. 993, z późn. zm.), która utraciła moc z dniem 1 października 2010 r. tj. z dniem

wejścia w życie przepisów ustawy z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. Nr 96, poz. 618).

Obecnie przepisy ustawy o instytutach badawczych, nie posługują się określeniem „pracownicy naukowo-badawczy”. Zgodnie z art. 39 ust. 1 tej ustawy, instytut zatrudnia m.in. pracowników naukowych i badawczo-technicznych. Zasady wynagradzania wymienionych pracowników określają postanowienia zakładowego układu zbiorowego pracy lub zakładowego regulaminu wynagradzania (art. 63).

Z powyższych powodów proponuje się następujące zamiany:

W art. 40 w ust. 1 przepis powinien ulec modyfikacji w odniesieniu do pracowników Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych oraz archiwów państwowych w taki sposób, aby nie budziło wątpliwości, że stosuje się do nich przepisy o służbie cywilnej, a do zatrudnionych na pozostałych stanowiskach – przepisy o pracownikach urzędów państwowych.

W art. 40 powinno się dostosować ust. 2 do terminologii wprowadzonej ustawą z dnia 30 kwietnia 2010 r. o instytutach badawczych (Dz. U. Nr 96, poz. 618, z późn. zm.), ustalając, że w Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych i w archiwach państwowych można zatrudniać pracowników naukowych na zasadach określonych w przepisach o instytutach badawczych.

3.6. Zmiana innych przepisów u.n.z.a. w związku ze zmianami w art. 5.

Konsekwencje zaproponowanych zmian należy uwzględnić także w odwołaniach do tych artykułów, które uległy zmianie, a występują w u.n.z.a. to jest w:

- 1) art. 5 ust. 3;
- 2) art. 51u ust. 2 u.n.z.a poprzez nadanie nowego brzmienia przepisu uwzględniającego, że określony w ust. 1 obowiązek wskazania podmiotu przejmującego dokumentację oraz zapewnienia środków na jej przechowywanie

4. Upoważnienia do wydania aktów wykonawczych

Zgodnie z niniejszym projektem założeń konieczna będzie modyfikacja zakresu aktu wykonawczego określonego w art. 5 ust. 2 u.n.z.a, co jest skutkiem wprowadzenia – w ramach projektowanej nowelizacji u.n.z.a – przepisów dotychczas zamieszczonych w rozporządzeniu. W świetle wymogów Konstytucji RP – niezbędne jest także określenie wytycznych w upoważnieniu do wydania rozporządzenia.

Proponuje się więc nadać nowe brzmienie art. 5 ust. 2, uwzględniające to, że nadal właściwym do jego wydania będzie minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, przy czym wydanie rozporządzenia powinno być na wniosek Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych, który zgodnie z art. 18 ust. 1 u.n.z.a jest centralnym organem administracji rządowej w sprawach państwowego zasobu archiwalnego. Przedmiotem rozporządzenia powinny być metody klasyfikowania i kwalifikowania dokumentacji, tryb i warunki przekazywania materiałów archiwalnych do archiwów państwowych, tryb i warunki brakowania dokumentacji niearchiwalnej oraz właściwość archiwów państwowych w tych sprawach. Przy wydawaniu rozporządzenia minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego powinien kierować się:

- 1) wartością historyczną dokumentacji lub jej przydatnością użytkową;
- 2) potrzebą jej ochrony przed uszkodzeniem, zniszczeniem lub utratą;
- 3) zakresem stosowania systemów teleinformatycznych w załatwianiu i rozstrzyganiu spraw;
- 4) właściwością archiwów państwowych dla jednostek organizacyjnych o charakterze centralnym;

- 5) właściwością archiwów państwowych dla rodzajów przejmowanych materiałów archiwalnych.

5. Sprawy dotyczące odpowiedzialności karnej

W projektowanej nowelizacji nie przewiduje się przepisów dotyczących odpowiedzialności karnej lub karno-administracyjnej.

6. Sprawy dotyczące zmian w obowiązujących ustawach

Nie zakłada się potrzeby wprowadzania zmian w innych ustawach poza ustawą o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach.

7. Wpływ projektowanej ustawy na stosunki powstałe pod działaniem ustawy dotychczasowej. Przepisy dostosowujące i przejściowe

W projektowanej ustawie powinny się znaleźć przepisy stanowiące, że:

- 1) w związku ze zmianą brzmienia dotychczasowego art. 5 ust. 2 u.n.z.a do spraw wszczętych na podstawie przepisów wydanych z art. 5 ust. 2 i niezakończonych przed dniem wejścia w życie nowelizacji, tj. związanych z:
  - a) uzgadnianiem jednolitych rzeczowych wykazów akt z Naczelnym Dyrektorem Archiwów Państwowych lub dyrektorem właściwego miejscowo archiwum państwowego,
  - b) przekazywaniem materiałów archiwalnych do archiwów państwowych,
  - c) brakowaniem dokumentacji niearchiwalnej

- stosuje się przepisy w brzmieniu nadanym przez ustawę zmieniającą, z tym że złożone przed dniem wejścia w życie nowelizowanej ustawy wnioski o zgodę generalną na brakowanie dokumentacji niearchiwalnej pozostawia się bez rozpatrzenia;

- 2) obowiązujące jednolite rzeczowe wykazy akt, wydane zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 5 ust. 2 u.n.z.a, przed dniem wejścia w życie nowelizacji ustawy, zachowują moc obowiązującą do czasu wydania nowych wykazów akt;
- 3) zgoda generalna wydana na podstawie przepisów wydanych z art. 5 ust. 2 u.n.z.a zachowuje moc obowiązującą do upływu terminu ważności;
- 4) instrukcje kancelaryjne oraz instrukcje o organizacji i zakresie działania archiwum zakładowego (składnicy akt) zatwierdzone na podstawie art. 6 ust. 2 u.n.z.a w brzmieniu dotychczasowym zachowują moc do czasu wydania nowych instrukcji;
- 5) instrukcje kancelaryjne oraz instrukcje w sprawie postępowania z dokumentacją w archiwach wyodrębnionych, wydane na podstawie art. 6 ust. 2 i ust. 3 u.n.z.a. przez organy posiadające archiwa wyodrębnione zachowują moc do czasu wydania nowych instrukcji;
- 6) stosowanie od dnia wejścia w życie nowelizacji dla spraw nie zakończonych zasad z ustawy po nowelizacji; dotyczy to:
  - a) przekazywania materiałów archiwalnych do Centralnego Archiwum Wojskowego (art. 5 ust. 4 pkt 2 lit. a, art. 32 ust. 2 u.n.z.a),
  - b) wyrażania zgody na zniszczenie dokumentacji niearchiwalnej przez Szefa Centralnego Archiwum Wojskowego (art. 5 ust. 4 pkt 2 lit. b u.n.z.a).
- 7) możliwe jest, aby organy i jednostki, które przejęły zadania i funkcje po podmiotach, których działalność ustała, a które nadal są zainteresowane przechowywaniem materiałów archiwalnych obecnie posiadanych na podstawie § 11 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Kultury z dnia 16 września 2002 r., zawarły w ciągu 3 lat porozumienia lub umowy użyczenia, przewidywane bezpośrednio w art. 5 u.n.z.a.; do tego czasu powinny obowiązywać przepisy § 11 ust. 1 pkt 1 rozporządzenia Ministra Kultury z dnia

16 września 2002 r., ale tylko w zakresie utrzymania w mocy ustaleń podjętych przed dniem wejścia w życie nowelizacji;

- 8) w związku z proponowanym uchynieniem przepisów związanych z postępowaniem z dokumentacją powstającą w komórkach wykonujących zadania w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa:
- a) włącza się protokolarnie dokumentację dotychczas wytworzoną i zgromadzoną przez te komórki w ich archiwach wyodrębnionych do zasobu archiwum zakładowego (składnicy akt) jednostki organizacyjnej, w której działają komórki (czas wykonania prac nie dłużej niż 12 miesięcy od dnia wejścia w życie nowelizacji),
  - b) zachowują moc prawną zarządzenia, o których mowa w art. 29 ust. 6 u.n.z.a, wydane przed dniem wejścia w życie nowelizacji, ale nie dłużej niż przez 12 miesięcy, tj. do czasu protokolarnego włączenia dokumentacji, o czym jest mowa w punkcie oznaczonym literą a,
  - c) pozostawia się bez rozpatrzenia wnioski o zaopiniowanie zarządzeń, o których mowa w art. 29 ust. 6 u.n.z.a,
  - d) przekazuje się materiały archiwalne zgromadzone w Centralnym Archiwum Wojskowym, a wytworzone w ramach wykonywania zadań z zakresu obronności i bezpieczeństwa państwa do archiwów państwowych, właściwych zgodnie z przepisami wydanymi na podstawie art. 5 ust. 2 u.n.z.a oraz w trybie, określonym w tych przepisach;

Ze względu na to, że w niektórych rozporządzeniach, wydanych na podstawie innych ustaw, znajdują się odesłania do art. 5 ust. 2 u.n.z.a. konieczny jest także przepis obligujący właściwe organy do dostosowania – w terminie 12 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy – brzmienia tych aktów wykonawczych do nowego brzmienia art. 5 i art. 6 u.n.z.a.

8. Przewidywany termin wejścia w życie projektowanej ustawy

Przewiduje się, że projektowana ustawa wejdzie w życie po 6 miesiącach od dnia ogłoszenia.

III. OCENA PRZEWIDYWANYCH SKUTKÓW (KOSZTÓW I KORZYŚCI) SPOŁECZNO-GOSPODARCZYCH PROJEKTOWANEJ USTAWY

1. Podmioty, na które oddziałuje projekt:

- 1) urzędy obsługujące organy państwowe i państwowe jednostki organizacyjne, w których utworzono komórki organizacyjne wykonujące zadania w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa;
- 2) organy państwowe, w szczególności Minister Obrony Narodowej, Minister Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Naczelny Dyrektor Archiwów Państwowych;
- 3) państwowe jednostki organizacyjne, w szczególności archiwa państwowe, Centralne Archiwum Wojskowe;
- 4) organy jednostek samorządu terytorialnego wszystkich szczebli;
- 5) samorządowe jednostki organizacyjne;
- 6) przechowawcy, świadczący usługi w zakresie odpłatnego przechowywania dokumentacji.

2. Wpływ projektowanej ustawy na:

- 1) *sektor finansów publicznych, w tym na budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego*

Należy ocenić, że proponowane w ramach projektowanych założeń rozwiązania, zwłaszcza dotyczące postępowania z dokumentacją w komórkach organizacyjnych, wykonujących zadania w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa, będą miały korzystny wpływ na jednostki sektora finansów publicznych. Uwolnią je bowiem od obowiązku tworzenia odrębnych archiwów (archiwów wyodrębnionych), których zadaniem było przechowywanie dokumentacji związanej z obronnością i bezpieczeństwem państwa, a więc zmniejszą ogólną liczbę obowiązków i działań natury organizacyjnej. Zmniejszą także koszty przekazywania

materiałów archiwalnych z tych komórek do archiwów przez to, że zamiast do Centralnego Archiwum Wojskowego, mającego siedzibę w Warszawie, będą one przekazywane do właściwych miejscowo archiwów państwowych, czyli blisko siedzib jednostek przekazujących.

Ponadto zmniejszą się nakłady Ministerstwa Obrony Narodowej na przygotowanie warunków (powierzchnia magazynowa wyposażona w odpowiednie regały kompaktowe) do przechowywania materiałów archiwalnych wytworzonych przez komórki organizacyjne wykonujące zadania w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa. MON szacuje, że odstąpienie od tych adaptacji przyniesie oszczędność ok. 700 000 zł. Ponadto zwolnienie z obowiązku prowadzenia przez MON kontroli w archiwach wyodrębnionych utworzonych we wspomnianych wyżej komórkach organizacyjnych przyniesie oszczędności ok. 65 000 rocznie.

W przypadku równoległego zarządzania dokumentacją w postaci tradycyjnej (papierowej) i elektronicznej stworzone zostaną możliwości wprowadzenia uproszczonego sposobu gromadzenia dokumentacji papierowej, co wpłynie na usprawnienie zarządzania całością dokumentacji w podmiotach ją wytwarzających i gromadzących.

Nowe przepisy usprawnią także sprawowanie przez archiwa państwowe kontroli nad dokumentacją, w tym materiałami archiwalnymi, w jednostkach organizacyjnych o rozbudowanych strukturach organizacyjnych, co przyczyni się do zmniejszenia kosztów kontroli.

2) *rynek pracy*

Proponowane rozwiązania nie będą miały wpływu na rynek pracy.

3) *konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw*

Proponowane rozwiązania nie będą miały wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość.

4) *sytuację i rozwój regionalny*

Proponowane rozwiązania nie będą miały bezpośredniego wpływu na sytuację i rozwój regionalny. Nie można jednak pominąć pozytywnego efektu w tym zakresie, który może zostać osiągnięty przez stworzenie warunków do lepszego i efektywniejszego zarządzania dokumentacją przez podmioty publiczne.

5) *na ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska*

Przedstawiony projekt nie będzie miał wpływu na ochronę życia i zdrowia ludzi oraz ochronę środowiska, aczkolwiek może się przyczynić do oszczędności w zużyciu papieru przez administrację publiczną.

3. Wyniki przeprowadzonych konsultacji

Omawiany projekt założeń powstał w oparciu o:

- 1) postulaty i uwagi zgłoszone przez środowisko archiwistów;
- 2) problemy zauważone w czasie wykonywania bieżących prac przez Naczelnego Dyrektora Archiwów Państwowych oraz podległe mu archiwa państwowe;

Projekt był opiniowany przez członków Rady Archiwalnej oraz przez archiwa państwowe.

Projekt w ramach konsultacji społecznych został skierowany do następujących organizacji:

- 1) Business Centre Club;
- 2) Federacji Związków Zawodowych Pracowników Kultury i Sztuki;
- 3) Forum Związków Zawodowych;
- 4) Niezależnego Samorządnego Związku Zawodowego „Solidarność”;
- 5) Ogólnopolskiego Porozumienia Związków Zawodowych;
- 6) Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych – Lewiatan;

- 7) Pracodawców Rzeczypospolitej Polskiej;
  - 8) Sekcji Krajowej Pracowników Archiwów Państwowych NSZZ „Solidarność”;
  - 9) Sekretariatu Kultury i Środków Przekazu NSZZ „Solidarność”;
  - 10) Związku Rzemiosła Polskiego;
- oraz do stowarzyszeń związanych z działalnością archiwalną, a mianowicie:
- 11) Ogólnopolskiego Stowarzyszenia Archiwistów;
  - 12) Polskiego Towarzystwa Archiwalnego;
  - 13) Polskiego Towarzystwa Historycznego;
  - 14) Stowarzyszenia Archiwistów Instytucji Wymiaru Sprawiedliwości;
  - 15) Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych w Polsce;
  - 16) Stowarzyszenia Archiwistów Polskich.

Odpowiedzi nadesłały:

- 1) Federacja Związków Zawodowych Pracowników Kultury i Sztuki;
- 2) Sekcja Krajowa Pracowników Archiwów Państwowych NSZZ „Solidarność”;
- 3) Związek Rzemiosła Polskiego;
- 4) Stowarzyszenie Archiwistów Polskich;
- 5) Federacja Związku Pracodawców Ochrony Zdrowia „Porozumienie Zielonogórskie”.

Trzy organizacje nie zgłosiły uwag (Sekcja Krajowa Pracowników Archiwów Państwowych NSZZ „Solidarność”, Związek Rzemiosła Polskiego i Federacja Związku Pracodawców Ochrony Zdrowia „Porozumienie Zielonogórskie”). Uwagi zgłoszone przez Federację Związków Zawodowych Pracowników Kultury i Sztuki mają charakter ogólny, wykraczający poza zakres założeń i odnoszą się do problemów ochrony danych zapisanych na nośnikach elektronicznych. Ponadto Federacja postuluje wzięcie jej pod uwagę także na etapie konsultacji projektu ustawy.

Stowarzyszenie Archiwistów Polskich w części ogólnej swoich uwag podkreśliło, że nowelizację należy traktować jako rozwiązanie wprowadzie

niezbędne, ale o charakterze tymczasowym, z czym należy się zgodzić. Zaproponowane zamiany w ustawie zdaniem Stowarzyszenia usuwają występujące a coraz bardziej dotkliwe braki obowiązującej obecnie ustawy. Wychodząc jednak poza materię założeń ustawy Stowarzyszenie zwraca uwagę, że w dalszym ciągu nie został dostatecznie uregulowany nadzór ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego nad częścią narodowego zasobu archiwalnego, tj. niepaństwowym zasobem archiwalnym. Ustosunkowując się do tego stwierdzenia należy zauważyć, że założenia nowelizacji ustawy nie odnosiły się do tego problemu. Stowarzyszenie postuluje ponadto zmianę nazw archiwów z „państwowych” na „narodowe” oraz inne zmiany terminologii dotyczące występujących w ustawie nazw i określeń, np. odejście od terminów „składnica akt” czy „dokumentacja niearchiwalna”. Propozycje te jednak w sytuacji, gdy mamy do czynienia tylko z nowelizacją ustawy ukierunkowaną na pilne wyeliminowanie barier prawnych pojawiających się w związku z wdrażaniem w administracji i innych podmiotach publicznych dokumentu elektronicznego, są przedwczesne, chociaż warte rozważenia w przyszłości. Podobnie kierując się opisaną wyżej potrzebą szybkiej nowelizacji, na obecnym etapie wydaje się także przedwczesne podejmowanie zagadnień z zakresu postępowania z materiałami archiwalnymi w niepublicznym sektorze wytwórców materiałów archiwalnych, na co wskazują uwagi przedstawione przez Stowarzyszenie. Należy zauważyć, że podniesione przez Stowarzyszenie postulaty dotyczące rozszerzenia nadzoru na obieg dokumentacji w komórkach merytorycznych oraz nad materiałami archiwalnymi w bibliotekach i muzeach bez względu na miejsce ich przechowywania znalazły jednak swój wyraz w przedstawionych do zaopiniowania założeniach ustawy (zob. pkt 3.2.1 i 3.2.2). Natomiast postulaty dotyczące tego, aby warunkiem brakowania dokumentacji niearchiwalnej, będącej w podmiotach niewytwarzających materiałów archiwalnych odpowiednikiem materiałów archiwalnych, następowało dopiero po upływie co najmniej 5 lat od daty likwidacji tych podmiotów oraz wymienienie wszystkich archiwów państwowych wraz z ich zasięgiem terytorialnym zostaną

zrealizowane w rozporządzeniu, o którym mowa w pkt 3.1.3. Zresztą właśnie na taki sposób uregulowania tego zagadnienia wskazuje samo Stowarzyszenie.

Projekt założeń został przesłany do konsultacji Komisji Wspólnej Rządu i Samorządu Terytorialnego, Radzie Legislacyjnej oraz do uzgodnień międzyresortowych.

Komisja Wspólna Rządu i Samorządu Terytorialnego zaopiniowała projekt pozytywnie, nie wnosząc do niego uwag.

W wyniku uzgodnień międzyresortowych do projektu ustosunkowało się dziewięć podmiotów, przy czym dwa nie zgłosiły uwag. Większość zgłoszonych przez pozostałe podmioty uwag została uwzględniona w treści założeń przez odpowiednie zmiany i uzupełnienia.

Projekt został umieszczony w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz na stronie internetowej Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych.

Projekt będzie również przedłożony do ostatecznego zaopiniowania w drodze uchwały Radzie Archiwalnej.